

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-67)

18 HAZİRAN (2024) ULUSLARARASI NEFRET SÖYLEMİYLE MÜCADELE GÜNÜ

Nefret söylemi nedir?

Nefret söyleminin çok farklı şekillerde tanımlandığı bilinmektedir.¹Nefret ve önyargı bazen bireylerin ya da grupların yaş, cinsiyet, din, etnik köken, ten rengi, yetiyetimi, gibi özelliklerine göre ortaya çıkabilmektedir. Nefret, söylemler ile günlük yaşamda özellikle dijital platformlarda farklı şiddet biçimlerine dönüşebilmektedir^{2,3}. Nefret söylemi; aynı zamanda infodemi kavramı içinde de ele alınmaktadır.⁴ Infodemi, bireylerin sağlıkla ilgili davranışlarını olumsuz yönde etkileyebilecek salgın gibi kriz anlarında dijital ve/veya fiziksel ortamlardaki bilgi bolluğu anlamında kullanılmaktadır⁵. Nefret söylemi ile “yanlış/yanıltıcı bilgi” olarak bilinen mezenformasyon arasındaki ilişkiler bilimsel olarak çalışılmaktadır.⁶

Nefret söyleminin sıklığı nedir?

Nefret söyleminin sıklığını değerlendirmek kavramın ölçümü ile ilgili evrensel standartlar olmadığı için çok kolay değildir. Bununla birlikte; yapılan çalışmalar nefret söylemi ile karşılaşma sıklığının az olmadığını ortaya koymaktadır. Örneğin; 2017 yılında İtalya’da adolesanlar arasında yapılan bir çalışmada adolesanların %15’i çevrimiçi bir ortamda en az bir kez nefret söylemi ile karşılaştığını ifade etmiştir⁷.

Nefret söyleminin meydana gelmesini neler belirler?

Nefret söyleminin oluşmasında farklı belirleyenlerin rolü vardır. Bunlar arasında; güç dengeleri, hoşgörüsüzlük, ayrımcılık, vb. duygular yer alır.⁸ Bunlara ek olarak; sağlığın genel belirleyicilerinin de nefret söyleminin meydana gelmesini etkileyebileceği unutulmamalıdır. Nefret söylemi, neden ve sonuçları açısından dikkatle çalışılması gereken bir konudur.⁹

¹ Toliyat A, Levitan SI, Peng Z, Etemadpour R. Asian hate speech detection on Twitter during COVID-19. Front Artif Intell. 2022 Aug 15;5:932381.

² Internet <https://www.un.org/en/hate-speech/understanding-hate-speech/what-is-hate-speech>

³ İbrohim MO, Budi I. Hate speech and abusive language detection in Indonesian social media: Progress and challenges. Heliyon. 2023 Jul 28;9(8):e18647.

⁴ Aslan D, Aralık 2022, Halk Sağlığı Bakış Açısıyla Infodemi Yönetimi, Hipokrat Yayıncılık, Ankara s 38 Erişim tarihi: 05.06.2024

⁵ WHO, Infodemic. Internet https://www.who.int/health-topics/infodemic#tab=tab_1

⁶ Cinelli M, Pelicon A, Mozetič I, Quattrociocchi W, Novak PK, Zollo F. Dynamics of online hate and misinformation. Sci Rep. 2021 Nov 11;11(1):22083.

⁷ Internet <https://www.statista.com/statistics/805484/teenagers-frequency-in-experiencing-hate-speeches-online-in-italy/>

⁸ Selvarajah S, Corona Maioli S, Deivanayagam TA, et al. Racism, xenophobia, and discrimination: mapping pathways to health outcomes. Lancet. 2022 Dec 10;400(10368):2109-2124.

⁹ UN, Why tackle hate speech? Internet <https://www.un.org/en/hate-speech/impact-and-prevention/why-tackle-hate-speech>

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-67)

Nefret söylemi nedeniyle hangi durumlar ortaya çıkabilir?

Hiyerarşik güç, toplumun kategorilere göre tabakalaştığı, en tepedekilerin yaşamın tüm alanlarında ayrıcalık ve sermaye sahibi olduğu diğerlerinin ise dezavantajlı olduğu bir sistemdir. Hiyerarşik güç yapıları kasıtlı olarak oluşturulur ve sürdürülür. Bu gücün nasıl dağıtıldığının anlaşılması sağlık alanındaki eşitsizliklerle mücadele etmek için çok önemlidir¹⁰. Nefret söylemi önyargıyı ve ayrımcılığı körükler, şiddeti mümkün kılabilir veya normalleştirebilir, barışa ve kalkınmaya zarar verebilir; çatışmalara, gerilimlere ve geniş çaplı insan hakları ihlallerine zemin hazırlayabilir^{14,11}.

Nefret söylemi nasıl yayılır?

Nefret söylemi, ifadelerde, haber raporlarında, geleneksel basılı yayınlarla, sosyal medya aracılığıyla, resimler, karikatürler, nesnelere, jestler ve semboller de dahil olmak üzere her türlü ifade yoluyla iletilebilir¹². Son yıllarda artan teknolojik gelişmeler bireylerin iletişim kurma ve bilgiye erişme şekillerini büyük ölçüde değiştirmiştir. Bu dijital ve iletişimsel yenilikler, toplumu organize etmek, eğitmek ve aydınlatmak için bir fırsat olsa da, bu önemli değişikliklerin, yanlış bilgi edinme oranının önemli ölçüde artması, yanıltıcı bilgiler ve hatta nefret söylemi yayılması gibi henüz yeni ele alınmaya başlayan olumsuz etkileri de olmuştur¹³. Sosyal medya kullanımıyla artan nefret söylemi, farklı bölgelerdeki yeni ve uzun süreli krizlerle daha da kötüleşerek dünya çapında toplumu olumsuz etkilemektedir.¹⁴

Nefret söylemiyle nasıl mücadele edilmelidir?

Hiyerarşik güç, toplumun kategorilere göre tabakalaştığı, en tepedekilerin yaşamın tüm alanlarında ayrıcalık ve sermaye sahibi olduğu diğerlerinin ise dezavantajlı olduğu bir sistemdir. Hiyerarşik güç yapıları kasıtlı olarak oluşturulur ve sürdürülür. Bu gücün nasıl dağıtıldığının anlaşılması sağlık alanındaki eşitsizliklerle mücadele etmek için çok önemlidir¹⁵. Nefret söylemi ile mücadele için küresel düzeyde farkındalığın artırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

¹⁰ Devakumar D, Selvarajah S, Abubakar I, et al. Racism, xenophobia, discrimination, and the determination of health. The Lancet. 2022;400(10368):2097-2108.

¹¹ <https://www.un.org/en/observances/countering-hate-speech>

¹² Internet <https://www.un.org/en/hate-speech/understanding-hate-speech/what-is-hate-speech>

¹³ <https://unicri.it/Summer-School-Misinformation-Disinformation-Hate-Speech-2024>

¹⁴ <https://www.unesco.org/en/articles/unesco-dedicates-international-day-education-2024-countering-hate-speech>

¹⁵ Devakumar D, Selvarajah S, Abubakar, et al. Racism, xenophobia, discrimination, and the determination of health. The Lancet. 2022;400(10368):2097-2108.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-67)

Nefret söylemi ile mücadele için özel bir gün/hafta var mıdır?

Evet. Birleşmiş Milletler, 18 Haziran tarihini Temmuz 2021'de Uluslararası Nefret Söylemiyle Mücadele Günü olarak ilan etmiştir. Bu gün kapsamında her yıl çeşitli eğitimler ve farkındalık etkinlikleri düzenlenmektedir. Bunlardan biri de 17-20 Haziran Avrupa Konseyi Nefret Söylemine Hayır Haftasıdır¹⁶. Bu konuda bir görsel örneği Şekil 1 içerisinde sunulmuştur.

Şekil 1. Avrupa Konseyi tarafından kullanılan görsel ¹⁶

¹⁶ <https://www.coe.int/en/web/inclusion-and-antidiscrimination/-/call-for-participants-no-hate-speech-week-2024>